

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

Андрій ОГНИСТИЙ,
Олександр БІРЮКОВ,
Роман ЦИКВАС

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ” В УМОВАХ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ

У статті описано технології викладання освітньої дисципліни “Фізичне виховання” і проблема реалізації фізичної культури в умовах Болонської системи.

Метою розвитку сучасної української освіти є створення такої системи, яка на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечить формування нової плеяди висококваліфікованих працівників, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних і гуманістичних засадах, реалізовувати національну політику як пріоритетну функцію держави, що спрямовується на розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, а також потребу бути конкурентоспроможними на ринку праці [2].

Ключовим завданням реформування освіти є орієнтація ВНЗ на кінцевий результат — формування компетенцій, що повинні бути застосовані та використані на користь держави.

Аналіз наукових джерел виявив широкий інтерес зарубіжних та вітчизняних фахівців (А. Барблан, Г. Гуї, Ван дер Венде, О. Долженко, В. Журавський, М. Згуровський, В. Кремень, М. Степко, Я. Болубаш, В. Шинкарук, В. Грубінко, І. Бабин та ін.) до проблеми входження української освіти в європейський освітній простір, формування її організаційних засад на засадах Болонської декларації.

Не на останньому місці стоїть галузь фізичного виховання, яка повинна забезпечити відмінний рівень здоров'я, високу продуктивність і значний спектр рекреаційних і реабілітаційних заходів щодо підростаючого покоління. На жаль, ми не виявили публікацій, які розкривають місце фізичного виховання у процесі інтеграції національної системи освіти у Болонський процес, що й зумовило актуальність нашого дослідження.

Мета статті — описати навчальний курс “Фізичне виховання” згідно з вимогами Болонської конвенції та визначити проблеми реалізації принципів Болонської декларації щодо фізичного виховання студентів ВНЗ України.

Діяльність більшості кафедр фізичного виховання ВНЗ України здійснювалася за умов виконання положень “Концептуальних засад розвитку освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір” (наказ МОН № 998 від 31.12.2004 р.) та “Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах” (наказ МОН № 4 від 11.01.2006 р.), згідно з якими розвиток освіти вбачається у контексті формування інформаційно-технологічного суспільства, докорінних змін в соціально-економічному, духовному житті держави, що потребує підготовки фахівців нової генерації, а тому розвиток національної вищої освіти визначається стратегією її приєднання до Болонського процесу.

Запровадження Болонських принципів, що є і чинником євроінтеграції України, і засобом підвищення доступу наших громадян до якісної освіти, потребує глибокого реформування структури та змісту освіти, технологій навчання, їх матеріального і методичного забезпечення. Ось чому реформування освітньої діяльності кафедр фізичного виховання повинно здійснюватись як структурно, так і в змістовно [2].

З урахуванням зазначеної стратегії базовим принципом функціонування кафедри фізичного виховання повинно бути збереження досягнень і традицій національної системи фізичного

виховання, її інтеграція зі світовим освітнім простіром, розширення доступу до якісної вищої освіти і мобільності студентів. Ключовим завданням визначено орієнтацію на кінцевий результат: компетенції випускників, що повинні бути застосовані та використані на користь держави.

Виконання цих завдань має здійснюватися через розвиток відповідного рівня матеріального, кадрового, науково-методичного та інформаційного забезпечення. В зв'язку з цим основним змістом діяльності кафедр фізичного виховання в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу є створення інноваційного освітньо-оздоровчого середовища, що передбачає:

- зміну організації і змісту фізичного виховання студентів українських ВНЗ з метою інтеграції зі світовим освітнім і науковим простором;
- оптимізацію кадрового забезпечення;
- комплексне вдосконалення професійної майстерності майбутніх фахівців через опанування інноваційними фізкультурно-оздоровчими видами діяльності;
- створення матеріально-технічних умов та рівня інформаційного забезпечення, сприятливого для успішного вирішення завдань з надання якісної освіти на рівні європейських вимог.

Разом з цим повинні відбутися зміни в організації навчально-виховного процесу, якісно покращитися забезпечення та зміст самостійної і індивідуальної роботи студентів, який має набути тренувально-оздоровчого та пошуково-дослідницького характеру.

Розвиток інформатизації повинен проходити через поетапне наповнення електронної мережі університету створеними інтерактивними комплексами навчально-методичного забезпечення процесу фізичного виховання, їх розміщенням на веб-сторінці ВНЗ [3].

Одним з важливих напрямків роботи щодо удосконалення фізичного виховання студентів є створення керованої системи спортивно-масової та оздоровчої роботи, здійснення низки заходів для підвищення загальної культури студентів, профілактики шкідливих звичок.

На виконання наказу МОН України від 23 січня 2004 р. № 48 “Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу” та в зв'язку з визначенням Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка регіональним центром із впровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців в цьому здійснюється педагогічний експеримент з кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

З 1 вересня 2004 р. за кредитно-трансферною системою навчаються студенти перших курсів, а також магістранти всіх спеціальностей. Накопичений досвід ґрунтовно аналізується, обговорюється та впроваджується на науково-методичних семінарах університету [4].

Викладачами кафедри здійснюється робота з підготовки “Інформаційних пакетів спеціальності” (розділ “Фізичне виховання”) (табл. 1), розроблення навчальних планів, програм навчальних дисциплін за вибором ВНЗ і вільним вибором студента, засобів діагностики (тестові форми поточного та підсумкового, включно державного тестування, контролю сформованості компетенцій студентів), удосконалюються форми та методична база з проведення індивідуальних занять і самостійної роботи студентів.

З переходом на нову систему підготовки фахівців перед кафедрами фізичного виховання постає нове завдання щодо модифікації навчальних програм до вимог, які висуваються Болонською конвенцією про загальний європейський освітній простір.

Першим кроком модифікації навчального процесу до європейських вимог є розробка загальної структури дисципліни [1].

Подаємо розподіл академічного навантаження за формами занять з фізичного виховання в годинах у співвідношенні: 50% — аудиторна, 25% — індивідуальна, 25% — самостійна види робіт (табл. 2).

Структура навчальної дисципліни “Фізичне виховання” (реалізується в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка)

Курс: бакалаврська підготовка	Напря́м, спеці́альність, осві́тньо-квалі́фікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 9 Модуль: 5 — аудиторна, індивідуальна, самостійна, наукова робота, інші види робіт.</p> <p>Змістових модулів: (13) теоретичний, методичний, відвідування занять, участь в змаганнях, фізкультурно-оздоровчі заняття, ведення паспорту здоров’я, самостійні заняття, індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ).</p> <p>Загальна кількість годин: 324 год.</p> <p>Тижневих годин: 4 год.</p>	<p>Шифр та назва напряму: 0101 “Педагогічна освіта”</p> <p>Шифр та назва спеціальності: 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр</p>	<p>Обов’язковий курс.</p> <p>Рік підготовки: 1, 2, 3</p> <p>Семестр: (1, 2, 3, 4, 5, 6)</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 30 год.</p> <p>Практичні заняття: 132 год.</p> <p>Самостійна робота: 81 год.</p> <p>Індивідуальна робота: 81 год.</p> <p>Вид контролю: залік 2, 4, 6 — семестри)</p>

Розподіл годин за роками навчання

Курс	Кількість годин відведених на:			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійну роботу	Індивідуальну роботу
	30	132	81	81
1 курс	14	56	35	35
2 курс	14	56	35	35
3 курс	2	20	11	11

Розподіл навчального матеріалу здійснюється за кредитами. Весь навчальний курс з фізичного виховання в університеті включає 9 кредитів. В описі навчального кредиту подаються змістові модулі, конкретизуються навчальні завдання і визначається кількість балів, які нараховуються за виконанні завдання чи види робіт. Максимальна оцінка, яку може отримати студент за окремий кредит, становить 100 балів.

Висновки. На основі аналізу та вивчення постанов, інструкцій і нормативних документів, що стосуються проблеми інтеграції з єдиним європейським освітнім простором, наукових публікацій про вдосконалення процесу фізичного виховання студентів, узагальнення власного педагогічного досвіду визначено основні проблеми модернізації освітньої діяльності кафедри фізичного виховання за принципами Болонської декларації:

1. Недостатнє науково-педагогічне (методичне) обґрунтування деяких нормативних положень кредитно-трансферної системи організації фізичного виховання студентів ВНЗ.

2. Недостатнє науково-методичне обґрунтування та індивідуальне трактування викладачами принципів оцінювання навчальних досягнень студентів з фізичного виховання. Недостатність розвитку стандартизованих підходів до тестового оцінювання знань, умінь та фізичних кондицій студентів.

3. Недостатнє організаційно-методичне та змістове забезпечення самостійної та індивідуальної роботи з фізичного виховання студентів.

4. Недостатнє розроблення науково-методичних засад використання інформаційних технологій у фізичному вихованні студентів.

5. Подолання стереотипних підходів викладачів до реалізації принципів організації навчального процесу, викладання та оцінювання навчальних досягнень студентів.

6. Низька поінформованість студентів, викладачів, громадськості про завдання та розвиток Болонського процесу загалом і місця фізичної культури та спорту зокрема.

7. Низька активність студентської самоврядної діяльності у вирішенні проблем фізичної культури та спорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Огністий А. В. Програма з фізичного виховання (за вимогами кредитно-трансферної системи навчання). — Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2006. — 54 с.
2. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (Документи і матеріали 2003–2004 рр.) / За ред. В. Г. Кременя. Авт. кол.: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. — Київ-Тернопіль: Вид. ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. — 147 с.
3. Фізичне виховання для студентів фізичне виховання педагогічних спеціальностей // [Електронний ресурс] http://www.tspu.edu.ua/subjects/75/fv/fiz_vih.htm
4. Ресурси ТНПУ ім. В.Гнатюка з питань впровадження Болонської декларації // [Електронний ресурс] <http://www.tspu.edu.ua/php1/index.php?page=resurs/kms/index>

Надія КОВАЛЬЧУК

ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Розкрито професійні здібності необхідні студентам III–IV курсів інституту фізичної культури та здоров'я Волинського національного університету.

Професійну підготовку студентів до майбутньої спортивно-педагогічної діяльності розглядають як цілісне явище, інтегральну ознаку, що становить формування і розвиток спеціальних здібностей, умінь і навичок [1; 2; 3].

Формування професійних якостей студентів досягається різними шляхами. Один з етапів фахової освіти майбутніх вчителів — є педагогічна практика в загальноосвітніх закладах. Вона є продовженням навчання студентів педагогічній праці й одночасно суттєвою формою перевірки роботи професорсько-викладацького складу ВНЗ, а також ступеня засвоєння студентами програмного матеріалу і рівня сформованості у них педагогічних здібностей.

Мета статті — з'ясувати ефективність впливу педагогічної практики на формування професійних здібностей студентів інституту фізичної культури та здоров'я Волинського національного університету імені Лесу Українки.

Дослідження проводилось на базі ЗОШ під час проходження педагогічної практики студентами спеціальності “Фізичне виховання”. В ньому взяли участь 40 осіб. Напередодні практики та після її завершення проводилось анкетування. Аналіз звітних документів педагогічної практики відбувався по її завершенні.

У зв'язку з тим, що терміни педагогічних практик короткі (4 тижні на III і 6 тижнів на IV курсах) у своєму дослідженні ми розглядали сформованість у студентів тільки окремих компонентів педагогічних здібностей: 1) педагогічна спостережливість; 2) дидактичні здібності; 3) організаторська діяльність; 4) психомоторні здібності; 5) експресивні здібності; 6) конструктивна діяльність; 7) гностична діяльність; 8) перцептивні здібності; 9) почуттєві здібності; 10) особистісні здібності; 11) комунікативні здібності; 12) мовленнєві здібності.

Рівень сформованості у студента кожної окремої здібності визначався за 5-бальною системою. Рівень же сформованості кожної окремої здібності на курсі складався із суми балів усіх студентів, яка становила певний відсоток від максимуму.

Наші спостереження на уроках фізичної культури та секційних заняттях, бесіди зі студентами та керівниками практики показали, що така здібність, як *педагогічна спостережливість*, погано розвинута у студентів-практикантів. За короткий термін проходження практики її неможливо сформувати. Ніхто з практикантів не помічає незначних змін у діяльності учнів. Вони бачать тільки яскраво виражені зміни, наприклад, сильне почервоніння обличчя або порушення координації тощо.